

Кредиттер

(2014-жылдын биринчи жарым жылдыгы)

2014-жылдын январь-июнь айларында карыз алуулардын сом түрүндө сыяктуу эле, валютада да пайыздык чендердин бир аз төмөндөшү алкагында, коммерциялык банктар кредит портфелинин көбөйүүсүн уланткан. Мурдагыдай эле, кароого алынып жаткан мезгил ичинде банктардын чогуу алгандагы кредит портфелинин өсүшүнүн бирден бир өзгөчөлүгү болуп, айыл чарбасына берилген кредиттердин көлөмүнүн байкалаарлык көбөйүшү болгон, бул айрыкча, ушул тармакты мамлекеттик колдоо боюнча чараларды ишке ашыруунун натыйжасында мүмкүн болгон.

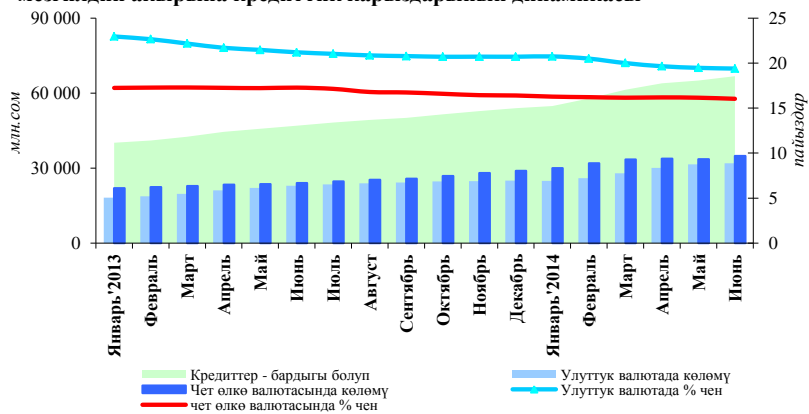
Кароого алынып жаткан мезгил ичинде “Айыл-чарбаны каржылоо-2” мамлекеттик долбоорду ишке ашыруу башталган, анын максаты болуп жазгы талаа иштерин өз убагында жүргүзүү жана андан ары айыл чарбасында мал чарбачылыгын жана кайра иштетүү секторун өнүктүрүү үчүн өлкөбүздүн айыл чарба өндүрүүчүлөрүн мамлекет тарабынан колдоо көрсөтүү саналган. Өкмөт долбоордун шарттары боюнча өсүмдүк өстүрүү жана мал чарбачылыгы сектору үчүн республикалык бюджеттин каражатынан жылына 10 пайыз чени боюнча жана айыл чарба продукциясын кайра иштетип чыгуу сектору үчүн жылына 9 пайыз чени боюнча жеңилдик кредиттерин жайгаштыргандыгы үчүн коммерциялык банктарга жана атайы финансы-кредиттик мекемелерге субсидия берген. Кароого алынып жаткан мезгилдин акырына карата долбоор боюнча жалпы кредиттик карыз банктык кредит портфелинин чогуу алгандагы көлөмүнөн 4,3 млрд. сомду же 6,5 пайызды түзгөн.

Кароого алынып жаткан мезгилдин акырына карата иштеп жаткан коммерциялык банктардын кредит портфелинин көлөмү жыл башынан тартып 23,7 пайызга көбөйүү менен 66,8 млрд. сомду түзгөн. Мында, кредит портфелинде сом түрүндө бөлүгү 31,9 млрд. сом өлчөмүндө түптөлүү менен 27,5 пайызга көбөйгөн. Июнь айынын акырына карата чет өлкө валютасында берилген кредиттердин көлөмү сомдук эквивалентте 34,8 млрд. түзгөн, ал эми жыл башындагы тиешелүү көрсөткүчтөн 20,4 пайызга арткан.

2014-жылдын январь-июнь айларында банктардын улуттук валютадагы кредиттери боюнча орточо салмактанып алынган пайыздык чени 1,8 пайыздык пунктка 19,2 пайызга чейин төмөндөгөн, ал эми чет өлкө валютасында чен 14,6 пайызды (-5,2 п.п.) түзгөн.

Кароого алынып жаткан мезгилдин акырына карата тармактар боюнча банктардын кредит портфели жыл башындагы көрсөткүчкө салыштырганда төмөндөгүдөй бөлүштүрүлгөн. Айыл-чарба тармагынан тышкары (21,3 пайыз, 4,0 пайыздык пунктка көбөйүүсү менен), бардык тармактар боюнча жалпы кредит портфелинде үлүштүн төмөндөшү байкалган. Кредит портфелинин ири бөлүгүн ээлеген соода тармагына берилген кредиттердин үлүшү 1,3 пайыздык пунктка (35,5 пайызга чейин) төмөндөгөн. Ошондой эле, өнөр жай тармагына берилген кредиттердин салыштырма салмагы 7,8 пайызга (-0,3 пайыздык пунктка) чейин, керектөө муктаждыгына кредиттер 7,6 пайызга чейин, курулушка кредиттер 0,4 п.п., 5,4 пайызга

1-график. Иштеп жатышкан коммерциялык банктардын бир мезгилдин акырына кредиттик карыздарынын динамикасы

чейин, ипотекага - 0,2 п.п., 10,0 пайызга чейин төмөндөгөн. Жыл башындагы көрсөткүчкө салыштырганда транспортко, байланышка, даярдоо жана кайра иштетүү ишканаларына жана социалдык кызмат көрсөтүүлөргө кредиттердин чогуу алгандагы үлүшү 0,3 п.п., 3,6 пайызга чейин төмөндөгөн. Ушуну менен бирге башка кредиттердин үлүшү 8,7 пайызды түзүү менен 0,1 п.п. төмөндөгөн.

Көпчүлүк банктардын портфели айрым тармактарда жогорку концентрацияланууда калган. Алсак, тармактарда банктардын кредит портфелинин концентрациялануусун көрсөткөн индекс 0,41 түзгөн, бул көпчүлүк банктардын кредиттерди өзгөчө эки тармак ортосунда бөлүштүргөндүгүн көрсөтөт.

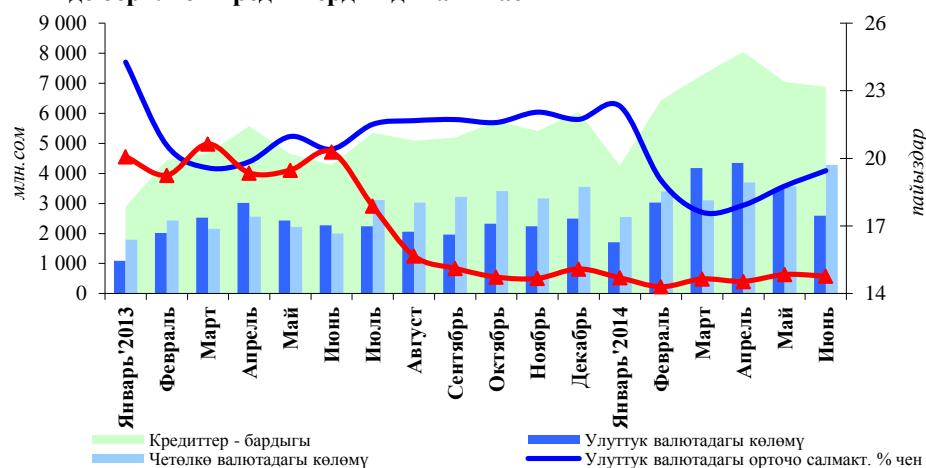
Кредиттөө рыногунун жалпы концентрациялануу көрсөткүчү 0,09 деңгээлинде сакталган, бул рынокту 11 банк ортосунда бөлүштүрүүгө эквиваленттүү.

Жыл башынан тартып банктардын кредит портфелинин убактылуу түзүмүндө 1 айдан 3 айга чейинки мөөнөткө берилген кредиттердин көлөмүнүн азаюусу катталган. Ошентип, кыска мөөнөттүү кредиттердин (бир жылга чейинки) чогуу алгандагы салыштырма салмагынын 17,0 пайыздан 16,8 пайызга чейин бир аз төмөндөшүнө, ошондой эле мөөнөтүндө төлөнбөгөн карыздардын үлүшүнүн 3,3 пайыздан 2,9 пайызга чейин төмөндөшүнө байланыштуу узак мөөнөттүү кредиттердин үлүшү 79,8 пайыздан 80,3 пайызга чейин жогорулаган. Кредит портфелинин мындай түзүмдүк бөлүштүрүүсү өз кезегинде дюрация көрсөткүчүнүн 29,6 айдан 30,0 айга чейин өсүшүнө алып келген.

Ушуну менен бирге эле, кароого алынып жаткан мезгил ичинде банк тутумунун кредит портфелинин сапаттуу мүнөздөмөсүнүн бир аз начарлашы байкалган. Алсак, кредит портфелинин жалпы көлөмүндө пролонгацияланган кредиттердин салыштырма салмагы 0,7 пайыздык пунктка, 3,9 пайызга чейин жогорулаган.

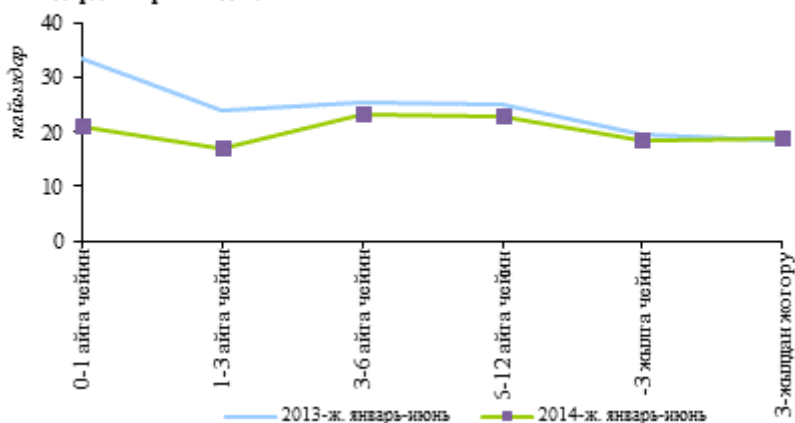
2014-жылдын январь-июнь айларында берилген кредиттердин көлөмү 39,9 млрд. сомду түзгөн, бул 2013-жылдын тиешелүү мезгилинде берилген суммадан 50,7 пайызга жогору. Улуттук валютада кредиттер 44,9 пайызга, ал эми чет өлкө валютасында - 56,7 пайызга көбөйгөн.

2-график. Коммерциялык банктар тарабынан бир мезгил ичинде берилген кредиттердин динамикасы

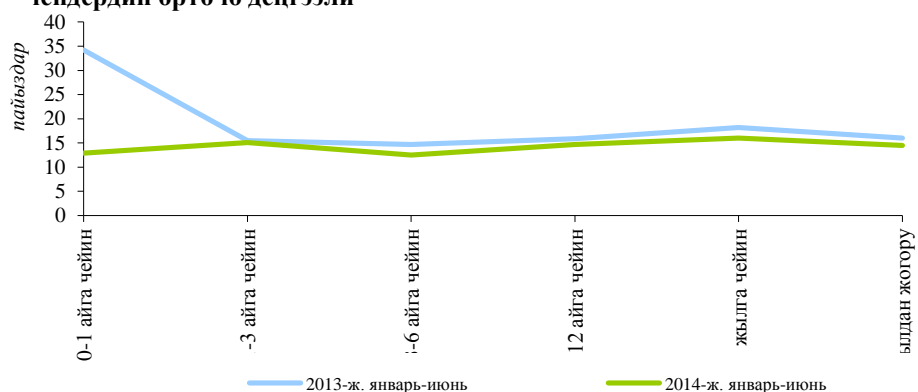

2014-жылдын январь-июнь айларында улуттук валютада жаңыдан берилген кредиттер боюнча орточо салмактанып алынган пайыздык чен 2013-жылдын тиешелүү көрсөткүчүнө салыштырганда 19,2 пайызды түзүү менен 1,8 пайыздык пунктка, чет өлкө валютасында - 5,2 пайыздык пунктка, 14,6 пайызга чейин төмөндөгөн.

3-график. Мөөнөттүүлүк категориясы боюнча улуттук валютада жаңыдан берилген кредиттер боюнча пайыздык чендердин орточо деңгээли

4-график. Мөөнөттүүлүк категориясы боюнча чет өлкө валютасында жаңыдан берилген кредиттер боюнча пайыздык чендердин орточо деңгээли

Соодага берилген кредиттердин көлөмү 36,8 пайызга көбөйгөн – бул тармак мурдагыдай эле, жаңыдан берилген кредиттердин түзүмүндө эң олуттуу болуп саналган (бир мезгил ичинде орточо салыштырма салмак - 43,2 пайыз). Кароого алынып жаткан мезгил ичинде өнөр-жайды кредиттөөнүн (2,8 эсе) олуттуу өсүшү катталган, ал эми бул кредиттердин үлүшү 4,2 пайыздык пунктка, 9,1 пайызга чейин көбөйгөн. Айыл-чарбага кредиттердин көлөмү 70,0 пайызга өскөн, бул алардын үлүшүнүн 2,5 пайыздык пунктка, 21,8 пайызга чейин жогорулашына алып келген. Курулушка берилген кредиттердин көлөмү да (+67,7 пайызга) өскөн, алардын үлүшү 3,0 пайыздан 3,3 пайызга чейин көбөйгөн. Ипотекага, транспортко, байланышка, даярдоо жана кайра иштетүү ишканаларына жана социалдык кызмат көрсөтүүлөргө берилген кредиттердин салыштырма салмагы, жалпы үлүшүнүн 2,6 п.п., 22,7 пайызга чейин төмөндөшү менен суммада 35,3 пайызды түзгөн.

Тармактар боюнча улуттук жана чет өлкө валюталарында жаңыдан берилген кредиттер боюнча орточо салмактанып алынган пайыздык чендердин өзгөрүүсү негизинен төмөндөөнү көрсөткөн. Социалдык кызмат көрсөтүүлөргө берилген кредиттерден тышкары, Улуттук валютада кредиттер боюнча чендердин төмөндөшү бардык тармактар боюнча белгиленген. Ушуну менен бирге улуттук валютада эң төмөн чен боюнча кредиттер даярдоо жана кайра иштетүү ишканаларына берилген болсо (мезгил ичинде орточо алганда 12,4 пайыз), ал эми эң чоң жогорку чен боюнча – керектөөгө кредиттер (26,2 пайыз) берилген.

Чет өлкө валютасында чендер байланышка берилген кредиттерден тышкары, бардык тармактарда чендер төмөндөгөн. Чет өлкө валютасында эң чоң чен боюнча кредиттер керектөө муктаждыгына (мезгил ичинде орточо алганда 18,1 пайыз)

берилген, ал эми эң төмөн чен боюнча кредиттер курулушка (мезгил ичинде орточо алганда 13,3 пайыз) берилген.